

บทบาทของสตรีมุสลิมในการพัฒนาสังคมไทย The Role of Muslim Women in the Development of Thai Society

โซเฟีย ไทยอนันต์¹ และ อารีย์ บินประธาน²
Sophia Thai-anant¹ and Aree Binprathan²

Received: 02 March 2025; Revised: 30 March 2025; Accepted: 03 April 2025

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งเน้นการศึกษามุมมองของสตรีมุสลิมในการพัฒนาสังคมไทย โดยวิเคราะห์ผ่าน 4 มิติหลัก ได้แก่ 1) การส่งเสริมเศรษฐกิจในระดับครัวเรือนและชุมชน 2) การศึกษาและการพัฒนาทักษะเพื่อเสริมสร้างโอกาสทางสังคม 3) การมีส่วนร่วมทางศาสนาและสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งในชุมชน และ 4) การสร้างเครือข่ายและการพึ่งพาตนเองเพื่อความมั่นคงทางสังคม ผลการศึกษาพบว่าสตรีมุสลิมมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม โดยมีปัจจัยสนับสนุนและอุปสรรคที่ต้องได้รับการแก้ไขเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน บทความนี้เสนอแนวทางและกลยุทธ์ในการส่งเสริมศักยภาพของสตรีมุสลิมให้สามารถมีบทบาทที่เข้มแข็งขึ้นในสังคมไทย องค์ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายและสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ องค์กรทางศาสนา และเครือข่ายชุมชนเพื่อพัฒนาสตรีมุสลิมให้มีความเท่าเทียมและมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาสังคมไทยอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: บทบาทสตรีมุสลิม; ขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม; การพัฒนาสังคมไทย

Abstract

This academic article explores the role of Muslim women in the development of Thai society, analyzing four key dimensions: 1) promoting household and community economy, 2) education and skill development for social opportunities, 3) social and religious engagement for community strengthening, and 4) networking and self-reliance for social stability. The findings reveal that Muslim women play a crucial role in driving economic and social progress, yet challenges must be addressed for sustainable development. This article presents strategies to enhance

¹ นักวิชาการอิสระ; Independent Scholar

² คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่; Faculty of Social-Sciences, Chiang Rai Rajabhat University
Corresponding Author, E-mail: aree.binprathan@gmail.com

the potential of Muslim women, ensuring their stronger participation in Thai society. The knowledge gained from this study can be applied to policy development and foster collaboration between the government, religious organizations, and community networks to promote equality and sustainable social development for Muslim women in Thailand.

Keywords: Role of Muslim Women; Social and Economic Driving;
Thai Society Development

บทนำ

สตรีมุสลิมเป็นกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนและพัฒนาสังคมในหลากหลายมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของสังคมไทยที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและศาสนา บทบาทของสตรีมุสลิมมิได้จำกัดอยู่เพียงภายในขอบเขตของครอบครัวเท่านั้น แต่ยังขยายขอบเขตไปสู่การมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคม และศาสนา ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาในระดับต่าง ๆ อย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าบทบาทของสตรีมุสลิมจะมีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมโดยรวม แต่การรับรู้และการยอมรับบทบาทเหล่านี้ในสังคมไทยยังคงเผชิญกับข้อจำกัดบางประการ อันเนื่องมาจากอิทธิพลของค่านิยมทางวัฒนธรรมและประเพณีดั้งเดิมที่อาจให้ความสำคัญกับบทบาทของบุรุษมากกว่า (นุรุลฮุดา อับดุล และวันพิชิต ศรีสุข, 2565)

การศึกษาบทบาทของสตรีมุสลิมในสังคมไทยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง มิใช่เพียงเพื่อทำความเข้าใจบริบทของกลุ่มบุคคลเฉพาะกลุ่มเท่านั้น แต่ยังเป็นการเปิดเผยศักยภาพและขีดความสามารถของสตรีมุสลิมในการเป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครัวเรือน ชุมชน ไปจนถึงสังคมในภาพรวม งานวิจัยที่ผ่านมาได้ชี้ให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของสตรีมุสลิมในการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ผ่านการดำเนินงานในภาคการเกษตร งานฝีมือ และธุรกิจขนาดย่อม นอกจากนี้ สตรีมุสลิมจำนวนมากยังเป็นผู้นำกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มสตรีต่าง ๆ ที่มุ่งเน้นการสร้าง ความเข้มแข็งและการพึ่งพาตนเองภายในชุมชน ยิ่งไปกว่านั้น การให้ความสำคัญกับการศึกษาและการพัฒนาทักษะของสตรีมุสลิมยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน (สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 12, 2559) รวมถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและศาสนา ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวและชุมชน (คุณिता ชันธชัย และ สุรสิทธิ์ วชิรขจร, 2558)

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อวิเคราะห์บทบาทของสตรีมุสลิมในการพัฒนาสังคมไทย โดยจะพิจารณาในมิติสำคัญ ได้แก่ การส่งเสริมเศรษฐกิจ การศึกษาและการพัฒนาทักษะ การมีส่วนร่วมทางสังคมและศาสนา และการสร้างเครือข่ายและการพึ่งพาตนเอง การศึกษาครั้งนี้จะเน้นการทบทวนวรรณกรรมจากงานวิจัยและกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เข้าใจถึงพลวัต

และศักยภาพของสตรีมุสลิมในแต่ละด้าน และนำไปสู่การเสนอแนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ในการเสริมสร้างบทบาทของสตรีมุสลิมให้สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมไทยได้อย่างยั่งยืนต่อไป

เนื้อเรื่อง

สตรีมุสลิมในประเทศไทย มิได้เป็นเพียงกลุ่มประชากรที่มีความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ หากแต่เป็นกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนและพัฒนาสังคมไทยในทุกมิติ ตั้งแต่ระดับจุลภาคของครอบครัวและชุมชน ไปจนถึงระดับมหภาคของประเทศชาติ บทบาทเหล่านี้มิได้จำกัดอยู่เพียงในขอบเขตของการปฏิบัติศาสนกิจ หรือการดูแลครอบครัวตามขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมเท่านั้น หากแต่ยังขยายขอบเขตไปสู่การมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันและสร้างสรรค์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา การเมือง และวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลกระทบอย่างลึกซึ้งต่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาของสังคมไทยโดยรวม การศึกษาและทำความเข้าใจถึงบทบาทอันหลากหลายและซับซ้อนของสตรีมุสลิมจึงมิได้เป็นเพียงการสำรวจอัตลักษณ์ของกลุ่มบุคคลเฉพาะกลุ่ม หากแต่เป็นการเปิดเผยศักยภาพอันมหาศาลและขีดความสามารถในการเป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนาที่สำคัญยิ่งของสังคมไทยในทุกระดับ

ในบริบทของสังคมไทยที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ศาสนา และวัฒนธรรม สตรีมุสลิมได้แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการปรับตัวและบูรณาการเข้ากับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม ในขณะเดียวกันก็ยังคงรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์และความเชื่อมั่นทางศาสนาอันเป็นรากฐานสำคัญในชีวิตของพวกเธอ บทบาทของสตรีมุสลิมจึงมีความพลวัตและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ โดยได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายนอก เช่น การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี รวมถึงปัจจัยภายใน เช่น ระดับการศึกษา การตระหนักในสิทธิของตนเอง และการรวมกลุ่มเพื่อสร้างพลังในการเปลี่ยนแปลง การทำความเข้าใจถึงพลวัตเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการวิเคราะห์บทบาทของสตรีมุสลิมในการพัฒนาสังคมไทยอย่างรอบด้าน โดยสามารถจำแนกการวิเคราะห์ออกเป็น 4 มิติหลัก ดังนี้

1. การส่งเสริมเศรษฐกิจในระดับครัวเรือนและชุมชน บทบาทของสตรีมุสลิมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจเป็นมิติที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับฐานรากของครัวเรือนและชุมชน สตรีมุสลิมจำนวนมากมิได้เป็นเพียงผู้บริโภคในระบบเศรษฐกิจ หากแต่เป็นผู้ผลิต ผู้ประกอบการ และผู้มีส่วนร่วมในการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจอย่างแข็งขันและสร้างสรรค์ กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สตรีมุสลิมมีบทบาทสำคัญนั้นมีความหลากหลาย ตั้งแต่การผลิตสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีเอกลักษณ์ การทำการเกษตรทั้งแบบดั้งเดิมและแบบสมัยใหม่ การประกอบธุรกิจค้าขายทั้งในระดับท้องถิ่นและนานาชาติ ไปจนถึงการให้บริการในภาคส่วนต่าง ๆ ของเศรษฐกิจ

ในระดับครัวเรือน สตรีมุสลิมมีบทบาทสำคัญในการสร้างแหล่งรายได้ที่มั่นคงและยั่งยืนสำหรับครอบครัว งานหัตถกรรมแบบดั้งเดิม เช่น การทอผ้าที่มีลวดลายวิจิตรบรรจง การผลิตเครื่องประดับที่สะท้อนถึงศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น การจักสานผลิตภัณฑ์จากวัสดุธรรมชาติ และ

การผลิตอาหารและขนมพื้นเมือง ยังคงเป็นที่ต้องการของตลาดและสร้างรายได้ที่สำคัญให้กับครอบครัวจำนวนมาก สตรีมุสลิมหลายท่านได้สืบทอดภูมิปัญญาและทักษะเหล่านี้จากรุ่นสู่รุ่น และได้พัฒนาต่อยอดให้มีความร่วมสมัยและตอบสนองต่อความต้องการของตลาดที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ ในภาคเกษตรกรรม สตรีมุสลิมมีบทบาทสำคัญในการเพาะปลูกพืชผักผลไม้ การทำนา การเลี้ยงสัตว์ การทำประมง และการผลิตผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรอื่น ๆ ซึ่งไม่เพียงแต่สร้างความมั่นคงทางอาหารในระดับครัวเรือนและชุมชน แต่ยังเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญอีกด้วย การค้าขายในระดับท้องถิ่น การเปิดร้านค้าขนาดเล็ก การเป็นพ่อค้าแม่ค้าในตลาดชุมชน และการใช้ช่องทางออนไลน์ในการจำหน่ายสินค้าและบริการ ได้กลายเป็นช่องทางสำคัญในการเพิ่มรายได้และขยายฐานลูกค้าให้กับสตรีมุสลิมและครอบครัว การเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและการใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้เปิดโอกาสใหม่ ๆ ให้สตรีมุสลิมสามารถทำการตลาดและเข้าถึงผู้บริโภคได้กว้างขวางยิ่งขึ้น

บทบาทของสตรีมุสลิมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจมิได้จำกัดอยู่เพียงแค่การสร้างรายได้ในระดับครัวเรือนเท่านั้น หากแต่ยังขยายขอบเขตไปสู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนและการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับที่กว้างขึ้น สตรีมุสลิมจำนวนมากได้รวมกลุ่มกันจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน กลุ่มอาชีพ และสหกรณ์ เพื่อร่วมกันผลิตสินค้าและบริการ แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ และสร้างอำนาจต่อรองในตลาด การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นงานฝีมือ การเกษตร การค้าขาย หรือการท่องเที่ยวชุมชน ช่วยสร้างความหลากหลายทางเศรษฐกิจและเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารให้กับชุมชน นอกจากนี้ สตรีมุสลิมยังมีบทบาทสำคัญในการผลิตอาหารฮาลาลที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ซึ่งไม่เพียงแต่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในชุมชนมุสลิมเท่านั้น แต่ยังสร้างโอกาสในการส่งออกไปยังตลาดฮาลาลทั่วโลก ซึ่งเป็นตลาดที่มีการเติบโตอย่างรวดเร็วและมีศักยภาพสูง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ฮาลาลที่มีนวัตกรรมและตอบสนองต่อความต้องการของตลาดเฉพาะกลุ่ม ยังเป็นโอกาสที่สำคัญสำหรับผู้ประกอบการสตรีมุสลิม (นาอีหะมะ นิยะ, 2541)

เพื่อให้สตรีมุสลิมสามารถพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจของตนเองได้อย่างเต็มที่และมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีกลยุทธ์และมาตรการสนับสนุนที่ครอบคลุมในหลายด้าน ได้แก่ การส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาและการฝึกอบรมทักษะที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานและตลาดผู้ประกอบการ การสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่เป็นธรรมและเหมาะสม เช่น สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ หรือกองทุนสนับสนุนผู้ประกอบการรายย่อย การสร้างเครือข่ายและความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการสตรีมุสลิมและหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ บริการ และช่องทางการตลาด และการสร้างสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เอื้อต่อการเติบโตและพัฒนาอย่างยั่งยืน แนวโน้มทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องและเป็นโอกาสสำคัญสำหรับสตรีมุสลิม ได้แก่ การเติบโตอย่างต่อเนื่องของตลาดสินค้าและบริการฮาลาล การขยายตัวของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเชิงศาสนา การเติบโตของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เน้น

การใช้ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม และการพัฒนาของเศรษฐกิจดิจิทัลที่เปิดโอกาสให้สตรีมุสลิมสามารถเข้าถึงตลาดและลูกค้าได้ทั่วโลก การสนับสนุนให้สตรีมุสลิมมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าของอุตสาหกรรมเหล่านี้ยิ่งกว่าเดิมที่จะเป็นการเสริมสร้างศักยภาพทางเศรษฐกิจของพวกเธออย่างยั่งยืน

2. การศึกษาและการพัฒนาทักษะเพื่อเสริมสร้างโอกาสทางสังคม สตรีมุสลิมตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเพิ่มโอกาสทางสังคม พวกเธอมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการศึกษาในครอบครัวและชุมชน โดยปลูกฝังความรักในการเรียนรู้และสนับสนุนให้บุตรหลานได้รับการศึกษาอย่างเต็มที่ การให้ความสำคัญกับการศึกษาของเด็กหญิงและเด็กชายอย่างเท่าเทียมกัน การสนับสนุนให้บุตรหลานได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น และการสร้างบรรยากาศในบ้านที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและโอกาสในอนาคตของเยาวชน นอกจากนี้ สตรีมุสลิมจำนวนมากยังเป็นผู้บริหาร ครู และผู้สนับสนุนโรงเรียนสอนศาสนาและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ทางศาสนาและวิชาการสมัยใหม่ การพัฒนาหลักสูตรที่บูรณาการความรู้ทั้งสองด้านอย่างสมดุลจึงเป็นสิ่งสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้เยาวชนมุสลิมสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมปัจจุบันได้อย่างมีคุณภาพ

สตรีมุสลิมยังมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและการแก้ไขปัญหาสังคมในชุมชน ผ่านการรวมกลุ่มจัดตั้งองค์กรภาคประชาสังคมและเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ส่งเสริมสุขอนามัย และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การเป็นอาสาสมัคร การเป็นผู้นำกลุ่ม และการริเริ่มโครงการพัฒนาชุมชน เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนถึงความมุ่งมั่นของสตรีมุสลิมในการสร้างสรรค์สังคมที่เข้มแข็งและน่าอยู่ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทำให้สตรีมุสลิมจำนวนมากหันมาสนใจการศึกษาและการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาทักษะและความสามารถของตนเอง การเข้าร่วมหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพ การศึกษาทางไกล การเรียนรู้ผ่านช่องทางออนไลน์ และการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาตนเองต่าง ๆ เป็นสิ่งที่สตรีมุสลิมให้ความสำคัญเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และความสามารถของตนเอง ซึ่งไม่เพียงแต่ส่งผลดีต่อโอกาสในการประกอบอาชีพ แต่ยังช่วยเสริมสร้างความมั่นใจและขีดความสามารถในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม

การส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาและการพัฒนาทักษะสำหรับสตรีมุสลิมอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม จำเป็นต้องมีการแก้ไขอุปสรรคต่าง ๆ ที่พวกเธอเผชิญอยู่ เช่น ข้อจำกัดทางวัฒนธรรม ทัศนคติทางสังคม และข้อจำกัดทางเศรษฐกิจ การสนับสนุนทุนการศึกษา การจัดตั้งโครงการให้คำปรึกษาและแนะแนวทางการศึกษาและอาชีพ การส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล และการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับสตรีทุกวัย เป็นมาตรการสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างโอกาสทางสังคมให้กับสตรีมุสลิม นอกจากนี้ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสตรีมุสลิมในกระบวนการตัดสินใจทางการศึกษาและการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้อง จะช่วยให้ระบบการศึกษาสามารถตอบสนองต่อความต้องการและความท้าทายของพวกเธอได้อย่างตรงจุดมากยิ่งขึ้น

3. การมีส่วนร่วมทางศาสนาและสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งในชุมชน ศาสนาอิสลามและวัฒนธรรมมลายูเป็นส่วนสำคัญของอัตลักษณ์และความภาคภูมิใจของสตรีมุสลิม พวกเขามีบทบาทสำคัญในการดำรงรักษา ถ่ายทอด และส่งเสริมคุณค่า หลักการ และปฏิบัติศาสนกิจของศาสนาอิสลาม สตรีมุสลิมจำนวนมากเป็นครูสอนศาสนา ผู้จัดการกิจกรรมทางศาสนา และผู้นำในการเสริมสร้างจริยธรรมและความสามัคคีในชุมชน การจัดกิจกรรมทางศาสนาต่าง ๆ เช่น การบรรยายธรรม การอ่านอัลกุรอาน การจัดค่ายเยาวชน และการเฉลิมฉลองเทศกาลสำคัญทางศาสนา เป็นโอกาสสำคัญในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในหลักการศาสนา และเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในชุมชน

นอกจากบทบาททางศาสนาแล้ว สตรีมุสลิมยังมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมมลายูอันเป็นเอกลักษณ์ เช่น ภาษา ศิลปะการแสดง เครื่องแต่งกาย อาหาร และประเพณีต่าง ๆ ซึ่งเป็นการเสริมสร้างความหลากหลายทางวัฒนธรรมของสังคมไทย การถ่ายทอดความรู้และทักษะทางวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น การสนับสนุนกิจกรรมทางวัฒนธรรม และการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นแนวทางสำคัญในการรักษาและเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่านี้ อีกทั้งสตรีมุสลิมยังมีบทบาทในการสร้างความเข้าใจและความร่วมมือระหว่างศาสนาและวัฒนธรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างสังคมที่เปิดกว้าง ยอมรับความแตกต่าง และอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ การเข้าร่วมกิจกรรมระหว่างศาสนา การเป็นอาสาสมัครในโครงการที่ส่งเสริมความเข้าใจและความร่วมมือ และการเป็นกระบอกเสียงในการส่งเสริมความอดทนและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นสิ่งที่สตรีมุสลิมให้ความสำคัญ

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสตรีมุสลิมในองค์กรทางศาสนาและสังคมอย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีการเปิดโอกาสและสนับสนุนให้พวกเธอได้แสดงศักยภาพและความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ การส่งเสริมบทบาทผู้นำของสตรีในองค์กรต่าง ๆ การให้การฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการและการทำงานเป็นทีม และการสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรต่าง ๆ จะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนมุสลิมโดยรวม การสนับสนุนให้สตรีมุสลิมมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคมและการพัฒนาชุมชนอย่างจริงจังจะนำไปสู่การสร้างสังคมที่เข้มแข็งและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

4. การสร้างเครือข่ายและการพึ่งพาตนเองเพื่อความมั่นคงทางสังคม สตรีมุสลิมให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในระดับต่าง ๆ ทั้งในครอบครัว เครือญาติ กลุ่มเพื่อน กลุ่มอาชีพ และองค์กรชุมชน เครือข่ายเหล่านี้เป็นกลไกสำคัญในการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในยามยากลำบาก การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ การร่วมกันแก้ไขปัญหา และการสร้างพลังในการต่อรองและเรียกร้องสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ การรวมกลุ่มกันในรูปแบบต่าง ๆ เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มพัฒนาอาชีพ และกลุ่มช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนถึงความมุ่งมั่นของสตรีมุสลิมในการสร้างความมั่นคงทางสังคมให้กับตนเองและชุมชน

การส่งเสริมศักยภาพของสตรีมุสลิมในการพึ่งพาตนเอง ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และจิตใจ เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความมั่นคงทางสังคมอย่างยั่งยืน การสนับสนุนให้สตรีมุสลิมมีความรู้

และทักษะในการประกอบอาชีพ การเข้าถึงแหล่งเงินทุนและการสนับสนุนทางธุรกิจ การเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนที่สตรีมุสลิมมีบทบาทนำ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในระดับต่าง ๆ ของสังคม จะช่วยให้สตรีมุสลิมมีความมั่นใจในตนเอง มีความสามารถในการจัดการกับความท้าทายต่าง ๆ ในชีวิต และสามารถสร้างความมั่นคงทางสังคมให้กับตนเอง ครอบครัว และชุมชนได้อย่างยั่งยืน การสนับสนุนให้สตรีมุสลิมมีบทบาทในการสร้างระบบสวัสดิการชุมชนและการดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จะเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งและความเอื้ออาทรในสังคมโดยรวม (สุรัชย์ ไวยวรรณจิตร และคณะ, 2560)

สตรีมุสลิมในประเทศไทยมีบทบาทที่หลากหลายและสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาสังคมไทยในทุกมิติ การส่งเสริมและสนับสนุนให้สตรีมุสลิมสามารถพัฒนาศักยภาพและมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในทุกด้าน จะนำไปสู่การสร้างสังคมที่เข้มแข็ง ยั่งยืน และมีความเท่าเทียมมากยิ่งขึ้น การตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทสตรีมุสลิม การแก้ไขอุปสรรคและความท้าทายที่พวกเธอเผชิญอยู่ และการสร้างสรณนโยบายและกลไกที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมของพวกเธออย่างแท้จริง จะเป็นกุญแจสำคัญในการปลดล็อกศักยภาพอันไร้ขีดจำกัดของสตรีมุสลิมในการขับเคลื่อนการพัฒนาสังคมไทยให้ก้าวหน้าและมีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนตลอดไป

ความท้าทายและอุปสรรคในการพัฒนาบทบาทสตรีมุสลิม

แม้ว่าสตรีมุสลิมจะมีบทบาทสำคัญและมีศักยภาพในการพัฒนาสังคมไทยในหลากหลายมิติ แต่พวกเธอก็ยังคงเผชิญกับความท้าทายและอุปสรรคต่าง ๆ ที่อาจจำกัดโอกาสในการพัฒนาศักยภาพและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมได้อย่างเต็มที่ ความท้าทายเหล่านี้สามารถจำแนกและวิเคราะห์ได้ตามกรอบ 4 มิติหลัก ดังนี้

1. ความท้าทายด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจในระดับครัวเรือนและชุมชน สตรีมุสลิมจำนวนมากยังคงเผชิญกับข้อจำกัดในการเข้าถึงทรัพยากรและโอกาสทางเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียม ซึ่งรวมถึงการขาดแคลนแหล่งเงินทุนที่เหมาะสมและเป็นธรรม การเข้าถึงข้อมูลและเทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่างจำกัด โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลและชายขอบ นอกจากนี้ พวกเธอยังอาจเผชิญกับอุปสรรคด้านการตลาดและการแข่งขันกับธุรกิจขนาดใหญ่ รวมถึงข้อจำกัดทางวัฒนธรรมและสังคมบางประการที่อาจส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจและการขยายเครือข่ายทางเศรษฐกิจ การขาดทักษะและความรู้ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาดและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ก็เป็นอีกหนึ่งความท้าทายที่สตรีมุสลิมต้องเผชิญในการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจของตนเอง

2. ความท้าทายด้านการศึกษาและการพัฒนาทักษะเพื่อเสริมสร้างโอกาสทางสังคม สตรีมุสลิมในบางพื้นที่ โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลและชายขอบ ยังคงเผชิญกับข้อจำกัดในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและบริการทางสุขภาพที่เพียงพอ ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อการพัฒนาศักยภาพ สุขภาพ และคุณภาพชีวิตของพวกเธอ อุปสรรคในการเข้าถึงการศึกษาอาจมาจากข้อจำกัดด้านวัฒนธรรม ทัศนคติทางสังคมที่ไม่เอื้อต่อการศึกษาของสตรี และข้อจำกัดทางเศรษฐกิจที่ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาได้อย่างเท่าเทียม การขาดโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตและ

การพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานและการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ก็เป็นอีกหนึ่งความท้าทายที่สตรีมุสลิมต้องเผชิญในการเสริมสร้างโอกาสทางสังคมของตนเอง

3. ความท้าทายด้านการมีส่วนร่วมทางศาสนาและสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งในชุมชน แม้ว่าสตรีมุสลิมจะมีบทบาทสำคัญในการดำรงรักษาศาสนาและวัฒนธรรม แต่พวกเธอก็อาจเผชิญกับข้อจำกัดในการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในองค์กรทางศาสนาและสังคมบางแห่ง อันเนื่องมาจากทัศนคติทางสังคมและวัฒนธรรมที่อาจจำกัดบทบาทของสตรีในพื้นที่สาธารณะและการเป็นผู้นำ นอกจากนี้ การขาดการสนับสนุนและส่งเสริมศักยภาพของสตรีในการเป็นผู้นำทางศาสนาและสังคมอย่างจริงจัง ก็เป็นอีกหนึ่งความท้าทายที่ต้องได้รับการแก้ไข การถูกมองข้ามหรือการมีส่วนร่วมน้อยกว่าบุรุษในกระบวนการตัดสินใจของชุมชน ก็อาจเป็นอุปสรรคต่อการแสดงศักยภาพและการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอย่างเต็มที่

4. ความท้าทายด้านการสร้างเครือข่ายและการพึ่งพาตนเองเพื่อความมั่นคงทางสังคม สตรีมุสลิมที่ต้องการพัฒนาตนเองและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมอาจยังขาดการสนับสนุนและส่งเสริมจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมอย่างเพียงพอ การสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งและยั่งยืนอาจเป็นเรื่องท้าทายสำหรับสตรีบางกลุ่ม โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลหรือมีข้อจำกัดด้านการเดินทางและการสื่อสาร การขาดการเข้าถึงข้อมูลและโอกาสในการสร้างเครือข่ายกับบุคคลและองค์กรต่าง ๆ ที่สามารถให้การสนับสนุนและส่งเสริม ก็เป็นอีกหนึ่งอุปสรรคในการสร้างความมั่นคงทางสังคม นอกจากนี้ การพึ่งพาตนเองอย่างเต็มที่อาจเป็นเรื่องยากสำหรับสตรีที่เผชิญกับความยากลำบากทางเศรษฐกิจหรือสังคม การขาดกลไกและมาตรการสนับสนุนที่เหมาะสมและตรงจุด จึงเป็นความท้าทายที่ต้องได้รับการแก้ไขเพื่อให้สตรีมุสลิมสามารถสร้างความมั่นคงทางสังคมให้กับตนเองและชุมชนได้อย่างยั่งยืน

แม้จะมีความท้าทายและอุปสรรคต่าง ๆ เหล่านี้ สตรีมุสลิมในประเทศไทยยังคงแสดงให้เห็นถึงศักยภาพอันมหาศาลและความมุ่งมั่นในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมไทยให้ก้าวหน้าและยั่งยืนยิ่งขึ้น การตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทสตรีมุสลิม การส่งเสริมการเข้าถึงโอกาสและการสนับสนุนอย่างเหมาะสม การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ จะเป็นกุญแจสำคัญในการปลดล็อกศักยภาพที่ไร้ขีดจำกัดของสตรีมุสลิมในการขับเคลื่อนการพัฒนาสังคมไทยในทุกมิติ

สรุป

การศึกษาบทบาทของสตรีมุสลิมในการพัฒนาสังคมไทยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของพวกเธอในฐานะพลังขับเคลื่อนที่มีได้จำกัดอยู่เพียงในครอบครัว แต่ครอบคลุมถึงมิติทางเศรษฐกิจ การศึกษา และสังคมโดยรวม ในด้านเศรษฐกิจ สตรีมุสลิมมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความเข้มแข็งของครัวเรือนและชุมชนผ่านกิจกรรมทางธุรกิจหลากหลาย และสามารถบริหารจัดการธุรกิจตามหลักศาสนาอิสลามได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการศึกษา สตรีมุสลิมมีโอกาเข้าถึงการศึกษามากขึ้น แต่ยังคงเผชิญความท้าทาย การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาทักษะเป็นสิ่งสำคัญในการ

เสริมสร้างศักยภาพและการมีส่วนร่วมในตลาดแรงงาน ด้านสังคมและศาสนา สตรีมุสลิมมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน เป็นผู้นำทางศาสนา ผู้สอน และผู้สนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ช่วยพัฒนาโครงสร้างทางสังคมและส่งเสริมคุณธรรม การสนับสนุนบทบาทของสตรีมุสลิมอย่างเต็มที่ที่ต้องอาศัยความร่วมมือในทุกกระดับ เพื่อส่งเสริมโอกาสทางเศรษฐกิจ การเข้าถึงการศึกษา และการมีส่วนร่วมทางสังคม ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพ การสร้างความเท่าเทียม และความมั่นคงของชุมชนโดยรวม การสนับสนุนจากทุกภาคส่วนเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของสตรีมุสลิมและสังคมไทย

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้จากการศึกษานี้เน้นย้ำถึงบทบาทสำคัญและศักยภาพของสตรีมุสลิมในการขับเคลื่อนการพัฒนาสังคมไทยในหลากหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเศรษฐกิจ การศึกษา และการมีส่วนร่วมทางสังคมและศาสนา ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนมุสลิมและสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกต่อสังคมไทยโดยรวม โดยนำเสนอองค์ความรู้ออกเป็น 4 มิติ ดังนี้

1. การเสริมสร้างศักยภาพทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ สตรีมุสลิมมีบทบาทโดดเด่นในการผลิต การค้าขาย โดยเฉพาะธุรกิจชุมชนและฮาลาล การมีความรู้ด้านการตลาด เทคโนโลยี และการเงินอิสลาม พร้อมกับการสนับสนุนจากครอบครัว ชุมชน และการพัฒนาทักษะบริหารจัดการ เป็นปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จทางเศรษฐกิจ

2. การศึกษาและการพัฒนาทักษะ โดยการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตและโอกาสทางสังคม แม้จะมีความท้าทายในการเข้าถึง สตรีมุสลิมสามารถพัฒนาตนเองผ่านการเรียนรู้ตลอดชีวิต หลักสูตรวิชาชีพ และการบูรณาการความรู้ศาสนาและสมัยใหม่ พร้อมกับการสนับสนุนด้านทุนการศึกษาและเทคโนโลยีดิจิทัล

3. การมีส่วนร่วมทางศาสนาและสังคม สตรีมุสลิมมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและความสามัคคีในชุมชน เป็นผู้นำทางศาสนา ครูสอนศาสนา และผู้จัดกิจกรรมทางสังคม การสร้างเครือข่ายสตรีมุสลิมและองค์กรสนับสนุน มีบทบาทสำคัญในการเข้าถึงข้อมูล การอบรม โอกาส และการสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย

4. การสร้างเครือข่ายและการพึ่งพาตนเอง การสร้างเครือข่ายความร่วมมือและการส่งเสริมการพึ่งพาตนเอง มีความสำคัญต่อความมั่นคงทางสังคม สตรีมุสลิมรวมกลุ่มช่วยเหลือ แลกเปลี่ยนความรู้ และสร้างพลังในการต่อรอง การสนับสนุนให้มีความรู้ ทักษะในการประกอบอาชีพ การเข้าถึงแหล่งทุน และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ช่วยเสริมสร้างความมั่นใจและความสามารถในการจัดการความท้าทาย

ในภาพรวมขององค์ความรู้ที่ได้รับสามารถนำเสนอผ่านแผนภาพดังนี้

ภาพ 1 สตรีมุสลิมกับการพัฒนาสังคมไทย
ที่มา: ผู้เรียบเรียง

จากการวิเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้รับ พบว่าการพัฒนาสตรีมุสลิมในทุกมิติต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรทางศาสนา และชุมชนเอง การสร้างโอกาสที่เท่าเทียมในการเข้าถึงทรัพยากรทางเศรษฐกิจและการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้สตรีมุสลิมสามารถพัฒนาและมีบทบาทที่เข้มแข็งขึ้นในสังคม ข้อเสนอแนะที่สำคัญจากการศึกษามี ดังนี้ 1) การส่งเสริมการศึกษาของสตรีมุสลิมในทุกระดับ โดยเน้นการบูรณาการความรู้ด้านศาสนาและทักษะอาชีพ 2) การพัฒนานโยบายที่สนับสนุนธุรกิจของสตรีมุสลิม โดยเฉพาะการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและการฝึกอบรมทางธุรกิจ 3) การสร้างเครือข่ายองค์กรสตรีมุสลิมและการมีส่วนร่วมทางสังคม เพื่อส่งเสริมบทบาทของสตรีในการพัฒนาชุมชน 4) การใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้และประกอบอาชีพ เพื่อช่วยให้สตรีมุสลิมสามารถเข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจได้มากขึ้น

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษานี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและพัฒนาโครงการที่ช่วยสนับสนุนสตรีมุสลิมให้มีบทบาทที่เข้มแข็งขึ้นในสังคมไทย โดยเป็นแนวทางที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งในระดับชุมชนและระดับประเทศ เพื่อสร้างความเป็นธรรมและโอกาสที่เท่าเทียมให้กับสตรีมุสลิมในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- คุณิตา ชันธชัย และ สุรสิทธิ์ วชิรขจร. (2558). คุณภาพชีวิตสตรีมุสลิมในชุมชนตำบลคลองตะเคียน อำเภوبرนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 5(2), 81.
- นาอีหะมะ นิยะ. (2541). รูปแบบของการสื่อสารและการยอมรับบทบาทของสตรีมุสลิมในการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์อิสลาม บ้านสุไหงปาแน อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นุรุลฮุดา อับดุล และวันพิชิต ศรีสุข. (2565). สตรีมุสลิม: ชีวิตและบทบาทในการเป็นนักเคลื่อนไหวทางสังคมในจังหวัดชายแดนภาคใต้. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์วิจัยแห่งเอเชีย, 3(1), 17-32.
- สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 12. (2559). รายงานการวิจัยกลยุทธ์ในการส่งเสริมบทบาทสตรีมุสลิมต่อการพัฒนาสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้. สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- สุรัชย์ ไวยวรรณจิตร, ประภาพร หลังบูเต๊ะ, มูฮำหมัด ราเฟียร์ มะเก็ง, แว นิยะ สุลหลง และซอลาฮุดดีน การียะ. (2560). การมีพื้นที่ของสตรีมุสลิมกับการสร้างเสริมสุขภาพผ่านการมีกิจกรรมทางกายภายใต้บริบทสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ระยะที่ 1). (รายงานวิจัย). สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.